

Boekpresentatie *Footprint*, Inleiding

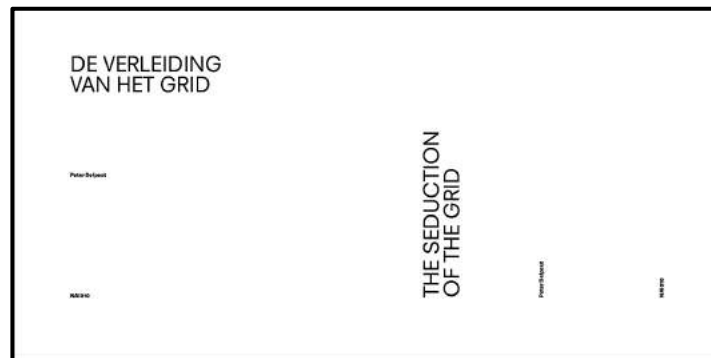
Walgenbach Art & Books, Rotterdam

Zondag 4 september 2022.

Peter Delpeut

Twee weken geleden herlas ik mijn essay ‘De verleiding van het grid’ uit *Grid Corrections* voor de conferentie Correctionville, een conferentie over *cartopology*, cartopologie: de studie naar het menselijke verlangen de wereld in kaart te brengen en daar iets van te leren, of er gewoon plezier aan te beleven.

Het laatste hoofdstukje van ‘De verleiding van het grid’ ging tot mijn verbazing over ‘de verleidingen van Google Earth’.

Ik was het vergeten.

Nergens is het Amerikaanse grid, de kadastrale indeling van de VS in gelijke vierkanten van één mijl bij één mijl, zo verbluffend goed te zien als in Google Earth.

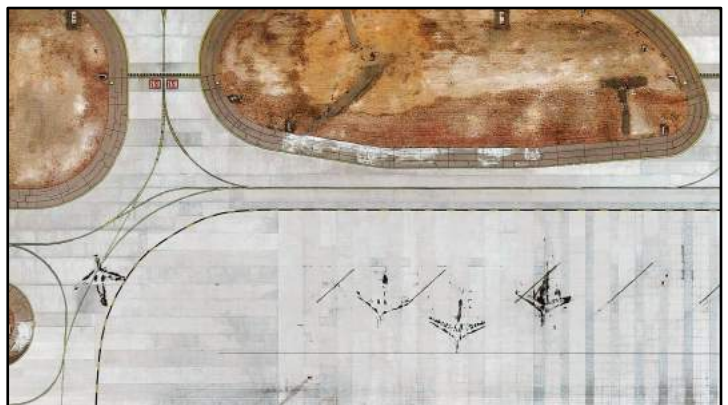
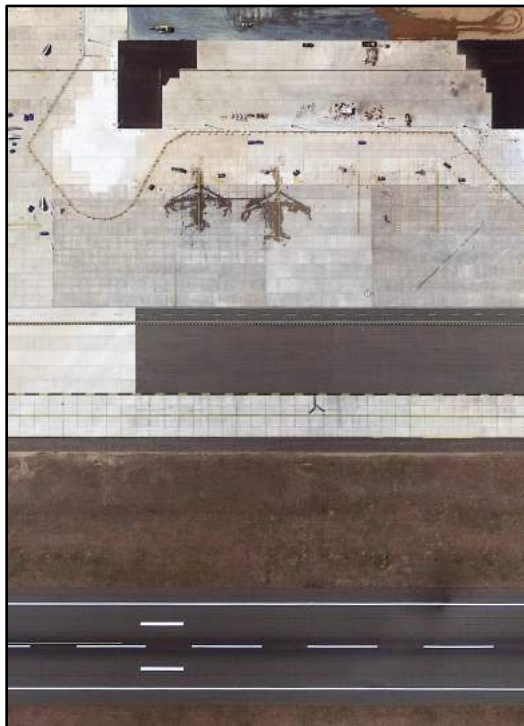
En het is dus ook niet zo vreemd dat Gerco daar op onderzoek uitging om het systeem van correcties te doorgronden.

Maar gaandeweg het ontstaan van het boek daarover ontstond er ook een fascinatie voor Google Earth zelf. En daar sluit *Grid Corrections* dan ook min of meer mee af, zonder dat we beseften dat daar het onderwerp voor een nieuw project lag.

Want als *Footprint* een ondertitel had gekregen, dan zou ‘Google Earth en de verwondering’ een optie zijn geweest.

Die verwondering kwam in een stroomversnelling toen Gerco mij plaatjes uit Google Earth stuurde met een soort ‘reuzentekeningen’ van vliegtuigen op het beton of asfalt van vliegvelden.

Het waren sjablonen die waren achtergebleven na het ontijzen van vliegtuigen. *De-icing* in het jargon van de luchtvaart. Vliegtuigen worden in de winter bespoten met een chemisch goedje, en als het vliegtuig vertrekt, blijft er een tekening van het vliegtuig achter.

Na zo'n vondst van Gerco (want het begint altijd met een vondst van Gerco), gaan we pingpongen. We sturen elkaar per e-mail commentaar, opmerkingen, nieuwe plaatjes, Wikipedia-lemma's of zelfs gedownloade boeken, meestal obscure uitgaven. Het is eigenlijk best opmerkelijk dat we pas in een heel laat stadium met elkaar gaan *praten*. Feitelijk doen we dat pas in het laatste stadium.

Onze e-mailwisseling zie ik als een vorm van wat tegenwoordig *artistic research* heet. Een term die voor ons goed de lading dekt, want het onderzoek is zeker niet wetenschappelijk, maar vertrekt vanuit verwondering en associaties -- het is een zoektocht naar hoe van die verwondering iets kan worden gemaakt dat als kunst kan doorgaan.

Voor *Footprint* kwamen daar een paar sessies bij met Frank van der Stok, de vrijzwevende curator, en iemand die nooit om een idee of vergezochte associatie verlegen zit. Gerco en ik waren nog niet zoveel verder dan dat we een catalogus van die vliegtuigsjablonen wilden maken, maar in de sessies met Frank werd snel duidelijk dat die vreemde vlekken ook vragen opriepen over Google Earth als kaart.

Gerco en ik konden daarna weer vooruit met onze pingpong mails.

*

Grofweg heeft een landkaart twee functies.

Het geeft de gebruiker houvast om van A naar B te gaan. Dat is de voor de hand liggende functie.

Maar het is ook 'een plek' om bij te mijmeren en te dromen. En ik zeg 'plek', omdat in mijn beleving je met je hoofd 'boven' een kaart moet hangen: kaart en hoofd vormen een twee-eenheid. Dat is het beeld dat ik erbij heb.

In een landkaart bevinden die dromen zich in het wit tussen de streepjes en lijntjes en stippen en namen. De verbeelding, net als in goede poëzie, bevindt zich tussen de regels. Wat er te zien is, moet je zelf bedenken.

Google Earth heeft die leegtes ingevuld met fotografische precisie. Is het nog een kaart, kun je je afvragen. Op het eerste gezicht lijkt het te realistisch voor dromen en verbeelding. Er is geen wit tussen de streepjes.

Of zijn die vreemde vlekken die op vliegtuigen lijken misschien toch iets dat de gebruiker van Google Earth naar raadsels en dus verbeelding leidt?

En als Google Earth een landkaart is, wat zegt dat dan over hoe we voor Google Earth over landkaarten hebben gedacht? Raken we aan iets nieuws?

Ik ga u niet de antwoorden geven die we daarop vonden. Onder andere omdat die antwoorden veelal vragen waren. Nieuwe raadseltjes. Maar belangrijker, omdat *Footprint* als ‘boek’ de gebruiker ervan uitnodigt zelf te associëren en na te denken.

En daar begint ook meteen het eerste raadsel. Is dit een boek?

In een van onze sessies met Frank kwam al snel boven dat als we Google Earth als landkaart ter discussie wilden stellen, een verwijzing naar het oude idee van een kaart een prettige ironie zou oproepen.

Gerco kwam met zijn oude bromfietskaartje op de proppen – ooit reisde hij ermee naar een van de Waddeneilanden. Vormgever Hans Gremmen reageerde daarop met een haalbare oplossing. En in die vorm ontstond precies hoe het proces van pingpongen tussen Gerco en mij werkte.

Footprint is vormgegeven als een kaart. Maar niet om eenvoudig je weg mee te vinden, maar om zelf het wit tussen de lijntjes op te vullen. Het is een 'kaart' die door het in- en uitvouwen een scala aan combinaties tussen beeld en tekst, en beeld en beeld oplevert.

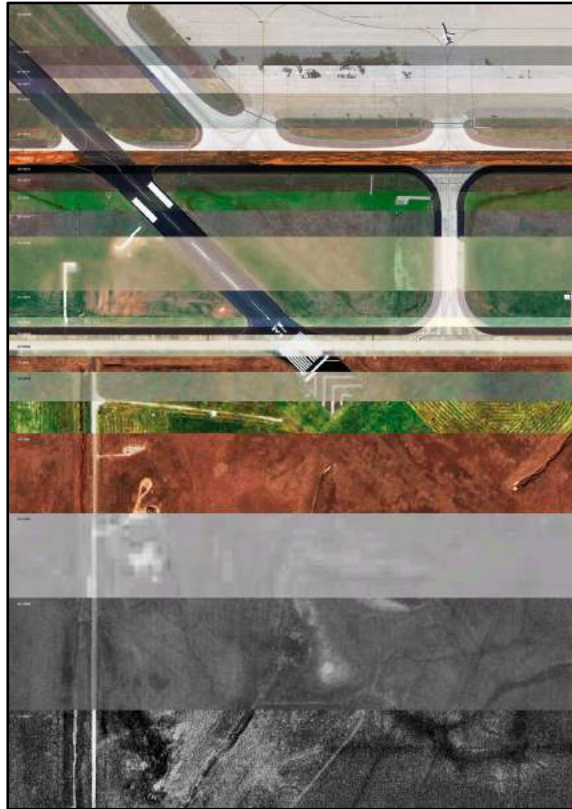
Het is een *dwaalkaart* door de raadsels van kaarten, ironisch genoeg met materiaal uit de meest realistische aller kaarten: Google Earth.

Het levert ongevouwen en ongesneden ook een editie van twee Google Earth 'kaarten' op van zo'n acht vierkante kilometer Oklahoma, dat ongeveer samenvalt met Will Rogers World Airport van Oklahoma City.

Is het een kaart of een afbeelding? En hoe vinden we onze weg langs de lijnen die eruit zien als de contouren van tien vliegtuigen?

Of wat te denken van de andere kant van deze kaart, waarin op deze acht vierkante kilometer de lagen zijn afgegraven die Google Earth ervan verzamelde. Archeologie, geologie, tijd en ruimte in een onmogelijk samenzijn versmolten.

U hoort hopelijk in mijn verhaal dat het voor Gerco en mij heerlijk was om hieraan te werken en er in samenspraak met Frank van der Stok en Hans Gremmen een vorm voor te vinden. Hans is met FW:Books bovendien ook de uitgever.

We zijn ook dank verschuldigd aan Het Rotterdamse Makersfonds Stichting Droom & Daad, Het Mondriaanfonds voor financiële ondersteuning, en Drukkerij Rob Stolk voor de ingebrachte expertise. En uiteraard ook Hans Walgenbach voor de gastvrijheid van deze presentatie.

Eerste exemplaar

Bij een boekpresentatie hoort ook iemand die het eerste exemplaar in ontvangst neemt.

We lieten ons oog vallen op **Lex ter Braak**.

Waarom?

Vorig jaar verscheen de eerste roman van Lex: *Levensvormen* (Van Oorschot, 2021). Ik las die roman met rode oortjes: het ging over landschappen, parken,

kaarten, herinnering, geschiedenis en het belang van kunst in het leven. Allemaal onderwerpen waarover ik zelf ook graag schrijf. Maar wat me vooral raakte in het boek was het onverholven pleidooi voor de conceptuele aspecten van kunst: kunst als een vorm van denkbeeld – zonder excuus, maar in volle overtuiging. Precies wat we in *Footprint* in de praktijk proberen te brengen.

Voor Gerco kwam er nog een mooi persoonlijk detail bij.

In 1999 presenteerde Lex als directeur van de Vleeshal in Middelburg een tentoonstelling over drie landschapsfotografen: Elger Esser, Jan Koster en Gerco.

Gerco maakte toen nog foto's met zijn vlieger. Nu verzamelt hij foto's met de vlieger die Google Earth boven de wereld heeft hangen.

Op de uitnodiging prijkte een landschap van de zeventiende eeuwse schilder Philips Koninck. Mijn favoriete schilder van het Nederlandse landschap, die ook van bovenaf kijkt.

Verleden, heden en verwantschap – het komt allemaal samen bij Lex.

Daarom bieden wij hem met trots het eerste exemplaar aan van boek en editie aan.

In zijn dankwoord zei Lex dat toen hij de kaart helemaal openvouwde hij het idee had dat hij een landingsbaan voor de geest voor zich zag....

Footprint – Peter Delpout & Gerco de Ruijter
productie en eindredactie – Frank van der Stok
vormgeving – Hans Gremmen
Uitgever – FW:Books
€ 27,50